

Relvaseaduse muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnoü SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

2022. aastal muutunud julgeolekuolukorra tõttu on vajadus tugevdada kaitsetööstust päevakorralisem kui kunagi varem. Eesti kaitsetööstuspoliitika kohaselt moodustab kaitsetööstus suure osa riigi kaitsevõimest. Seda nii rahu-, kriisi- kui ka sõjaajal. On oluline, et kehtiv õiguskord suudaks vastata julgeolekuohtudele ning võimaldaks oma riigi ja rahvusvahelise koostööga tugevdada ühist kaitsevõimet. Selleks on vaja, et Eesti õigusruumis saaksid nii Eesti kui ka välismaised ettevõtjad teha ühist koostööd, ilma et seda takistaks liigne halduskoormus.

Riigi eesmärk on arendada Eesti kaitsetööstuse rahvusvahelist konkurentsivõimet ja eksporti. Venemaa sõda Ukraina vastu on toonud teravalt välja Euroopa kaitsetööstuse kitsaskohad, milleks on suuremahulisest konventsionaalsest sõjalisest konfliktist tulenev relvastuse ja laskemoona nõudluse kasv ning puudujääk Euroopa riikide sõjalistes varudes.

Praegu püüab Euroopa kaitsetööstus kiirelt kohaneda muutunud julgeolekuolukorraga ja seda toetab ka eri meetmetega Euroopa Liit (edaspidi ka *EL*). Eesti kaitsetööstusel peab olema võimalus selle muutusega kaasas käia.

Selleks et kaitsetööstus saaks nõutava eesmärgi poole jõudsalt edasi liikuda, on vaja välja töötada ettevõtjate kaasamise võimalused. Kehtivate õigusnormide alusel ei ole võimalik tegevusluba taotleda ettevõtjal, kelle aktsionär või osanik, nõukogu või juhatuse liige või juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omav muu isik ei ole Euroopa Liidu või NATO liikmesriigi kodanik. Eelnõuga planeeritakse laiendada nende isikute ringi, kes saavad tegevusluba taotleda, ja automaatselt välistatakse ainult need isikud, kelle suhtes on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu või Euroopa Liidu Nõukogu kehtestanud relvadega seotud sanktsioone, embargot või nendega sarnaseid meetmeid. Muudatuse eesmärk ei ole uusi reegleid välja töötada, vaid olemasolevaid reegleid täpsustada, kuna eelmise seadusemuudatusega piirati liigselt ka Eesti ja Euroopa Liiduga heades suhetes olevate riikide ettevõtjate võimalusi Eesti kaitsetööstuses osaleda.

Lisaks muudetakse eelnõuga relvaseaduse ja lõhkematerjaliseaduses dubleeritud loakohustuse menetlust. Kuna nende kahe seaduse alusel nõutavad tegevus- ja käitamisloa kontrolliesemed on sarnased, ei ole ettevõtjalt vaja nõuda mõlema seaduse alusel loa omamist. Lõhkematerjaliseaduses nähakse ette erisused, et kui relvaseaduse alusel on vajalik luba olemas, siis lõhkematerjaliseaduse alusel seda enam taotlema ei pea.

Eelnõuga muudetakse relvaseadust (edaspidi ka *RelvS*), karistusseadustikku (edaspidi ka *KarS*), kriminaalmenetluse seadustikku (edaspidi ka *KrMS*) ja lõhkematerjaliseadust (edaspidi ka *LMS*).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kaitseministeeriumi õigusloome nõunik Elise Saar (elise.saar@kaitseministeerium.ee) ja kaitsetööstuse arendamise erinõunik Indrek Sirp (indrek.sirp@kaitseministeerium.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Kaitseministeeriumi õigusloome nõunik Marion Saarna-Kukk (marion.saarna-kukk@kaitseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Tõlkebüroo eesti keele toimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.¹

Enne eelnõu ettevalmistamist koostati väljatöötamiskavatsus (edaspidi *VTK*), mille raames kaasati Kaitsevägi, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Eesti Kaitse- ja Kosmetööstuse Liit ning kaitsetööstusettevõtted.

Eelnõu koostamisel tuginetakse muu hulgas riikide relvaseaduse ja sõjarelvade regulatsioonide võrdluse ning praktika analüüsile, mille on teinud *VTK* raames advokaadibüroo Sorainen. Analüüsis võrreldi Eesti, Läti, Soome ja Poola sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonasid käsitlemist nimetatud riikide õiguses ja halduspraktikas.

Eelnõu koostamisel võeti aluseks järgmised seaduste redaktsioonid:

- 1) relvaseadus – RT I, 06.07.2023, 12;
- 2) karistusseadustik – RT I, 06.07.2023, 40;
- 3) kriminaalmenetluse seadustik – RT I, 06.07.2023, 49;
- 4) lõhkematerjaliseadus – RT I, 04.01.2021, 9.

Selleks et seadus Riigikogus vastu võtta, on vaja poolthääle enamust.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on tugevdada Eesti kaitsetööstust ja tagada Eestis konkurentsivõimeline keskkond kaitsetööstusele.

Eelnõu koostamisel on arvesse võetud ettevõtjate kogemusi asjakohaste õigusnormide rakendamisel ning seaduse muudatustega vähendatakse ettevõtjate halduskoormust tegevus- ja käitlemislubade taotlemisel ja menetlemisel. Eelnõu väljatöötamisel on silmas peetud järgmisi erieesmärke:

¹ Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027 – <https://valitsus.prelive.vportal.ee/media/6186/download>.

- võimaldada anda tegevusluba Eesti ja Euroopa Liiduga sõbralikes suhetes olevate kolmandate riikide ettevõtjatele, mille omanikud, osanikud või aktsionärid ei ole NATO või Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud;
- võimaldada osutada veoteenust selliselt, et tegevusluba ei nõutaks ettevõtjalt, kes ei ole Eestis registreeritud ja osutab veoteenust Eestis ühekordselt;
- vähendada dubleeritud loamenetlust selliselt, et ettevõtjalt ei nõuta nii relvaseaduse kui ka lõhkematerjaliseaduse alusel tegevusluba;
- vähendada dubleeritud loamenetlust selliselt, et ettevõtjalt ei nõuta nii relvaseaduse kui ka lõhkematerjaliseaduse alusel käitlemiskoha käitamisluba;
- võimaldada toota sõidukeid, veesõidukeid, õhusõidukeid ja muid tooteid relvaseaduse alusel nõutava tegevusloata, kui neile tootmise käigus ei paigaldata sõjarelva;
- muuta taustakontrolli tegemine ökonoomsemaks nii ettevõtjatele kui ka valitsusasutustele, kes taustakontrolli tegemisega kokku puutuvad;
- täiendada kriminaalmenetluse alustamise välistavaid asjaolusid, et isikud saaksid Politsei- ja Piirivalveametile loovutada ebaseaduslikus valduses olevaid sõjarelvi.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest paragrahvist.

Eelnõu § 1. Relvaseaduse muutmine

Paragrahviga 1 sätestatakse relvaseaduse muutmine.

Punktiga 1 täiendatakse RelvS-i § 83³ lõike 3 alusel antavat volitusnormi relvasüsteemi oluliste osade võrra. Volitusnormi täpsustamine aitab tagada õigusselgust sõjarelvade, laskemoona või lahingumoonade ning nende oluliste osade liigitamisel ning vastavalt sellele lihtsustab RelvS-i alusel antavate lubade menetlemist.

Punktides 2 ja 3 sätestatud muudatuse eesmärk on võimaldada kaitsetööstuses tegutseda ka neil ettevõtjatel, kelle aktsionär või osanik, nõukogu või juhatuse liige või juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omav muu isik ei ole NATO või Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik. Samas täiendatakse eelnõu tingimusega, et isik, kes ei ole NATO või EL-i liikmesriigi kodanik, ei tohi olla ka sellise riigi kodanik, mille suhtes Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu või Euroopa Liidu Nõukogu on kehtestanud relvadega seotud sanktsioone, embargot või nendega sarnaseid meetmeid. Piirangu sidumine sanktsiooniga ei loo uut õigust, sest antud juhul on analoogia võetud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 37 lõikest 4. See muudatus NATO ja Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikke ei puuduta.

Kehtiva RelvS-i sätte sõnastus on endaga kaasa toonud olukorra, kus koostöö ei ole välistatud mitte ainult agressorriikidega, vaid piirang laieneb kõikidele isikutele väljaspool NATO ja Euroopa Liidu liikmesriike. Sellised isikud on muu hulgas Singapurist, Ukrainast, Austraaliast ja Iisraelist pärit ettevõtjad, kellega soovitakse koostööd teha. Eelnõuga muudetakse olukorda selliselt, et tegevusloa andmisel on välistatud ainult nende riikide kodanikud, mille suhtes on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu või Euroopa Liidu Nõukogu kehtestanud relvadega seotud sanktsioone, embargot või nendega sarnaseid meetmeid.² Hetkel on eelnimetatud sanktsioonid kehtestatud näiteks muuhulgas Afganistani Islamivabariigi,

² Teave selle kohta, mis riikide suhtes on sanktsioone kehtestatud: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

Valgevene Vabariigi, Venemaa Föderatsiooni, Hiina Rahvavabariigi, Korea Rahvademokraatlik Vabariik, Iraagi Vabariigi, Iraani Islamivabariigi suhtes. Kuna agressiivsed riigid on välistatud, pole põhjust karta, et muudatuse tõttu muutuks julgeolekuolukorra seisukohast Eesti positsioon halvemaks. Samas võimaldatakse suuremal juriidiliste isikute ringil Eesti kaitsetööstusse panustada.

Punktide 2 ja 3 muudatused on seotud eelkõige tegevusloa andmise tingimustega juriidilisele isikule sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonaga seotud tegevusaladel tegutsemiseks. Eelnõuga muudetakse relvaseaduse § 83⁵ selliselt, et ettevõtjas võib olulise osaluse omandada, seda omada ja suurendada ning ettevõtja üle kontrolli saavutada, seda omada ja suurendada igaks, kelle suhtes ei ole tuvastatud relvaseaduse § 40 lõike 1 punktides 5–8 ja lõikes 1¹ sätestatud asjaolusid.

Nimetatud asjaolud, mida loa andmisel arvesse võetakse, on järgmised:

kas juriidilise isiku aktsionär või osanik, nõukogu või juhatuse liige või juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omav muu isik

- on karistatud Eestis riigivastase kuriteo eest või inimsusvastase või rahvusvahelise julgeoleku vastase kuriteo eest, välja arvatud karistusseadustiku §-des 245, 247 ja 249 sätestatud kuriteod, sõltumata sellest, kas need karistusandmed on karistusregistrist kustutatud;
- on toime pannud inimsusvastase või sõjakuriteo või alust arvata, et ta on seda teinud;
- kuulub kuritegelikku või terroriühendusse või et ta on toime pannud või võib toime panna terrorikuriteo või et ta on seotud terrorikuriteo rahastamise või toetamisega või rahapesuga;
- võib ohustada Eesti Vabariigi julgeolekut.

Eelnõuga jäetakse loetelust välja RelvS-i § 40 lõike 1 punktis 9 sätestatud tingimus, mille kohaselt välistatakse loa saamise võimalus juriidilistel isikutel, kelle aktsionär või osanik, nõukogu või juhatuse liige või juriidilise isiku juhtimise üle valitsevat mõju omav muu isik ei ole Euroopa Liidu või NATO liikmesriigi kodanik.

Vajadus tugevdada riigi julgeolekut ei ole vähenenud ja seda aitab tagada eelkõige kaitsetööstuse arengu soodustamine. Muudatuse eesmärk on võimaldada nendel välismaistel ettevõtjatel, kes on Eesti ja Euroopa Liiduga sõbralikes suhetes, panustada Eesti kaitsetööstusse ning teha mitmekülgset rahvusvahelist koostööd. Lisaks on eesmärk soodustada Eesti uuenduslikus ja turvalises ärikeskkonnas uute äriühingute teket.

Seadusemuudatusega parandatakse muu hulgas üks ilmselge ebatäpsus. Kehtiva redaktsiooni sätte sõnastuse kohaselt võib ettevõtjas olulise osaluse omandada, seda omada ja suurendada ning ettevõtja üle kontrolli saavutada, seda omada ja suurendada igaks, kes on täitnud RelvS-i § 40 lõike 1 punktides 5–9 ja lõikes 1¹ sätestatud nõuded. Viidatavas RelvS-i § 40 lõikes 1 on nimetatud asjaolud, mis välistavad juriidilisele isikule soetamis- ja relvaloa andmise. Grammatilise tõlgendusmeetodi järgi on eespool nimetatud sätted seotud selliselt, et RelvS-i §-s 83⁵ puudutatud isik pidi vastama RelvS-i § 40 lõike 1 punktides 5–9 välistavatele asjaoludele. Seega muudetakse sätte sõnastust selliselt, et kui isiku suhtes ei tuvastata RelvS-i § 40 lõike 1 punktides 5–8 sätestatud välistavaid asjaolusid, võib talle tegevusloa (ka muude tingimuste täitmisel) anda.

Punktis 4 sätestatud muudatuse eesmärk on lihtsustada ettevõtja töötajatel teatud tingimustel tervisekontrolli läbimist ja selle kaudu vähendada ettevõtjate halduskoormust. Eelnõuga täiendatakse RelvS-i § 83²⁴ lõikega 5¹, mille kohaselt ei pea tervisekontrolli läbima isik, kellel on kehtiv relvaluba. Praegu kehtiv nõue on praktikas dubleeriv, s.o kehtiva sätte kohaselt peab tervisekontrolli tegema töötervishoiuarst. Puudutatud isikute tervises seisundi vastavuse tõendamiseks nähakse ette võimalus tõendada enda tervises seisundit kehtiva relvaloaga, mille eelduseks omakorda on perearsti väljastatud kehtiv tervisetõend.

Vastavalt RelvS-i § 35¹ lõikele 2¹ kehtib tervisetõend relvaloa taotlemisel tehtud tervisekontrolli läbimise kohta kuni viis aastat ja relvaluba kehtib vastavalt nii kaua, kuni kehtib tervisetõend.

Kuigi tervisenõuded on sätestatud eri seaduste alusel ja selleks nähakse ette eraldiseisvad tervises seisundi hindamised, kattuvad nende nõuded enamjaolt ning seetõttu piisab edaspidi ühest tervisetõendist, et vähendada tervishoiusektori töökoormust ja vältida isikute täiendavat tervises seisundi hindamist.

Punktiga 5 muudetakse RelvS-i § 83²⁵ lõike 4 volitusnormi sõnastust, mille kohaselt võib riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada sõjarelvade, sõjalise otstarbega laskemoona ja lahingumoonas käitlemisega seotud tegevusaladel tegutsemiseks kohustuslikud kvalifikatsiooninõuded ning pädevustunnistuse andmise korra.

Sõjarelvade, sõjalise otstarbega laskemoona ja lahingumoonas käitleva ettevõtte vastutava spetsialisti nõuete jaoks on vaja välja töötada omaette pädevuse tõendamise kord. Vastutav isik teeb, kontrollib või juhib iseseisvalt oma pädevusse kuuluval tegevusalal tööd ja vastutab selle eest. Ainuüksi LMSi-kohane pädevustunnistuse olemasolu ei tõenda, et isik on pädev vastutama sõjarelvade, sõjalise otstarbega laskemoona ja lahingumoonas käitlemise eest.

Kehtivate nõuete kohaselt peab moonas käitlevas ettevõttes olema määratud vastutav isik, kes tagab ohutuse ja nõuete täitmise. Sellel isikul peavad olema oma töö eripärale vastavad teadmised ja oskused ehk kvalifikatsioon.

Muutmise vajaduse on tinginud asjaolu, et kui ettevõttes tegeletakse laske- või lahingumoonas käitlemisega, hinnatakse vastutava isiku pädevust LMS-is sätestatud korra järgi. LMS-i alusel väljastatakse isikutele kirjaliku eksami sooritamisel pädevustunnistus nii lõhkematerjali käitlemise korraldajatele kui ka pürotehnilise toote käitlemise korraldajatele. Nimetatud eksamitel keskendutakse valdavalt tsiviilkäibes lubatud lõhkematerjali ja pürotehniliste toodete käitlemise nõuetele. Sõjarelvade, sõjalise otstarbega laskemoona ja lahingumoonas käitlemisel rakendatakse sektori eripärale omaseid nõudeid, mille täitmine nõuab vastutavalt isikult ka vastavaid teadmisi, ning LMS-i alusel antav pädevustunnistus ei pruugi seda tagada.

Lõikes 5 tehtav muudatus tuleneb vajadusest hinnata laske- ja lahingumoonas käitlemisega tegeleva ettevõtja vastutava isiku kvalifikatsiooni kooskõlas selleks väljatöötatud nõuetega, nagu kirjeldati juba eespool.

Punktiga 6 täiendatakse RelvS-i § 83²⁸ lõike 1 punkti 3 sõnastust. See muudatus on seotud taustakontrolli nõuete täpsustamisega.

Kehtiva seaduse kohaselt tehakse taustakontrolli kõikidele ettevõtja töötajatele ja alltöövõtjatele. Ettevõtja peab ka igasuguste tugiteenuste raames tegema igale alltöövõtjale taustakontrolli, sealhulgas nendele isikutele, kes ei puutu kokku sõjarelvade, lahingumoonas ja

laskemoona ega nende oluliste osadega, ning nendele isikutele, kes osutavad teenust alltöövõtuna.

Kui eelnõukohane seadus jõustub, ei pea enam tegema taustakontrolli nendele ettevõtja töötajatele, alltöövõtjale ja teenuse osutajale, kes ei puutu kokku sõjarelvade, laskemoona või lahingumoonaga käitlemisega või sellega seonduva teabega.

Kavandatav kaitsetööstuspargi loomine toob juurde uusi ettevõtjaid ja töötajaid, suurendades taustakontrolli tegevate riigiasutuste töökoormust (Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet). Seetõttu nähakse kavandatava muudatusena ette taustakontrolli tegemine ainult nendele ettevõtja, alltöövõtja ja teenuse osutaja töötajatele, kellel on vahetu kokkupuude sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonaga tootmise, käitlemise ning sellega seonduva teabega, et kokkuvõttes taustakontrolliga kaasnevat töökoormust vähendada.

Punktiga 7 täpsustatakse seadusandja mõtet: RelvS-i § 83²⁸ lõikes 3 on sätestatud, et Politsei- ja Piirivalveamet võib loobuda selle isiku tausta kontrollimisest, kellel on kehtiv juurdepääsuluba või -sertifikaat. Kuna sõnastusest ei selgu, millist juurdepääsuluba või -sertifikaati mõeldakse, täiendatakse seadust viitega riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusele.

Varasema redaktsiooni³ seletuskirjas on öeldud: „Taustakontrolli ei pea tegema isiku kohta, kes on läbinud julgeolekukontrolli riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse kohaselt ja kellel on kehtiv juurdepääsuluba või -sertifikaat.“ Seega muudetakse eelnõuga sätte sõnastust selliselt, et see vastaks seadusandja mõttele.

Punktiga 8 täpsustatakse RelvS-i § 83³³ lõike 1 punkti 4 sõnastust selliselt, et tegevusluba ei peaks taotlema ettevõtja, kes ei puutu tootmisprotsessis kokku sõjarelvaga, selle olulise osa, laskemoona või lahingumoonaga käitlemisega.

Senine sõnastus „sõiduki, veesõiduki, õhusõiduki või muu toote valmistamine, millele paigaldatakse sõjarelv“ jätab kaheti tõlgendamise võimaluse ja tegevusluba on taotlenud ka need ettevõtjad, kes tegelikult oma tootmisprotsessi käigus sõjarelvaga, selle olulise osa, laskemoona või lahingumoonaga kokku ei puutu.

Muudatusega täpsustatakse seadusandja esialgset mõtet, et tegevusluba peavad taotlema ainult need ettevõtjad, kelle tootele juba tootmisprotsessi käigus paigaldatakse sõjarelv või selle oluline osa, ning tegevusluba ei pea taotlema need ettevõtjad, kes toodavad tooteid, millele toote valmistamise käigus sõjarelvaga või selle olulist osa ei paigaldata, aga selle paigaldamise võimalus on olemas. Muudatuse eesmärk on vähendada nende ettevõtjate halduskoormust, kes ise tootmisprotsessis sõjarelvade ning laske- või lahingumoonaga käitlemisega kokku ei puutu.

³ Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus, RT I, 29.06.2018, 3. – <https://www.riigiteataja.ee/akt/129062018003>. Vt ka relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, 615 SE, lk 57 – [https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e330ee20-0075-47fd-b7dd-7cb83f3f753b/Relvaseaduse,%20strateegilise%20kauba%20seaduse.%20I%C3%B5hkematerjaliseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seaduse%20eeln%C3%B5u%20\(615%20SE%20III\)/](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e330ee20-0075-47fd-b7dd-7cb83f3f753b/Relvaseaduse,%20strateegilise%20kauba%20seaduse.%20I%C3%B5hkematerjaliseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seaduse%20eeln%C3%B5u%20(615%20SE%20III)/).

Varem on esinenud olukordi, kus laevu valmistav ettevõtja ei ole saanud laeva täielikult valmis ehitada, sest tal puudus sõjarelvade käitlemiseks vajalik tegevusluba.⁴ Täpsustava muudatuse tulemusel tulevikus selliseid olukordi enam tekkida ei tohiks.

Punktiga 9 täiendatakse paragrahvi 83³³ lõikega 3¹.

Paragrahvi 83³³ lõike 3 kohaselt peab tegevusluba olema ka ettevõtjal, kellel on mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis antud tegevusluba. Tegevusluba nõutakse ka juhul, kui on tegu ajutise tegevusega.

Uue lõikega sätestatakse sellest erand, et Eestist väljaspool registreeritud ettevõtja saaks Eesti Vabariigi territooriumil osutada ühekordset teenust. On juhuseid, kus sõjarelvi, laskemoona või lahingumoonatranspordid Eestisse mõni välismaine transpordiettevõtja (näiteks Kaitsevägele) või kasutatakse Eestit transiitriigina ning välismaisel ettevõtjal puudub selleks vajalik relvaseaduse kohane tegevusluba. Sellistel puhkudel on ebamõistlik nõuda välismaiselt ettevõtjalt tegevusluba, kui ta osutab teenust Eesti territooriumil ühekordselt. Juhul kui rakendatakse tegevusloa nõude erandit, peab aga siiski olema tagatud veo turvalisus kooskõlas relvaseaduse ja selle alusel kehtestatud tingimustega.

Punktiga 10 täiendatakse RelvS-i § 83⁵² lõikeid 1, 2 ja 3 täpsustusega, et sõjarelvi ja laskemoona ning lahingumoonatranspordid võib vedada ka ühekordset teenust osutav ettevõtja, kes on registreeritud väljaspool Eestit ja kellele ei ole relvaseaduse alusel antud tegevusluba.

Praktikas on tekkinud probleem sõjarelvade, nende laskemoona või lahingumoonatranspordide vedudega: on juhuseid, kus Eestisse (näiteks Kaitsevägele) või transiitveoga läbi Eesti veab sõjarelvi, laskemoona või lahingumoonatranspordiettevõtja, kellel ei ole relvaseaduse kohast tegevusluba. Sellistel puhkudel on ebamõistlik eeldada ja nõuda välismaiselt ettevõtjalt tegevusluba, kui ta näiteks osutab sellist teenust Eesti territooriumil ühekordselt.

Ühekordse veoteenuse osutamise korral tuleb tagada veose julgestus, et ennetada julgeolekuriske. Üks riskide maandamise meede on tagada julgestus saatemeeskonna abil ja ühekordse veoteenuse osutamisel oleks ettevõtjal kohustus tellida Eesti territooriumil turvaettevõtja eskort. Täpsemad nõuded, kuidas ja mis tingimustel vedusid korraldatakse, on sätestatud kaitseministri 10. juuli 2018. a määruses nr 11 „Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonatranspordide käitlemise nõuded ja kord“⁵. Seoses ühekordse veoteenuse osutamisega täiendatakse eelnimetatud määrust vajalike sätetega.

Eelnõu § 2. Karistusseadustiku muutmine

⁴ Relvaseaduse, strateegilise kauba seaduse, lõhkematerjaliseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, 615 SE, lk 62. – [https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e330ee20-0075-47fd-b7dd-7cb83f3f753b/Relvaseaduse,%20strateegilise%20kauba%20seaduse,%20I%C3%B5hkematerjaliseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seaduse%20eel%C3%B5u%20\(615%20SE%20III\)/](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e330ee20-0075-47fd-b7dd-7cb83f3f753b/Relvaseaduse,%20strateegilise%20kauba%20seaduse,%20I%C3%B5hkematerjaliseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seaduse%20eel%C3%B5u%20(615%20SE%20III)/).

⁵ Kaitseministri 10. juuli 2018. a määrus nr 11 „Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonatranspordide käitlemise nõuded ja kord“. – <https://www.riigiteataja.ee/akt/113072018008>.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse karistusseadustiku muutmine. Eesmärk on luua õigusselgus karistuse kohaldamisel, millele on juhitud tähelepanu karistusseadustiku kommentaarides.

Karistusseadustiku (*KarS*) § 418 (tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine), § 418¹ (tsiviilkäibes keelatud tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine) ja § 418² (sõjarelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine) koosseisud erinevad peamiselt relva ohtlikkuse poolest nii, et iga järgmine moodustab erikoosseisu eelmise suhtes.

Tsiviilkäibes on keelatud tulirelvad, nende olulised osad ja laskemoon määratud kindlaks RelvS-i § 20 lõigetes 1 ja 4. Tsiviilkäibes keelatud tulirelvaks on muu hulgas automaattulirelvad, raketisüsteemid ja raskerelvad (RelvS-i § 20 lõike 1 punktid 5 ja 7 ning § 83³ lõike 1 punktid 2–4). RelvS-i § 21 lõike 2 kohaselt laieneb tulirelva olulise osa käitlemisele sama kord, mis on kehtestatud relvaseadusega seda liiki relva käitlemisele.

Relvaseaduses eristatakse termineid „sõjaväerelv“ ja „sõjarelv“. Sõjaväerelv on ametirelv, mis on ette nähtud Kaitseministeeriumi valitsemisala asutustele teenistusülesannete või -kohustuste täitmiseks ([RelvS-i § 3 lõike 2 punkt 2](#)). Sõjarelv on sõjalisel otstarbel kasutatav või sõjalisel otstarbel kasutamiseks konstrueeritud, valmistatud, määratud või kohandatud relv või relvasüsteem ([RelvS-i § 3 lõige 3](#)). Sõjaväerelvade ja nende laskemoona liigid on täpsemalt kindlaks määratud kaitseministri 09.07.2018. a määruse nr 9 „[Sõjaväerelvade, nende laskemoona ja lahingumoonade käitlemise ning üleandmise kord](#)“ §-s 2. Sõjarelvad on täpsemalt reguleeritud RelvS-i 11¹. peatükis ja kaitseministri 10.07.2018. a määruses nr 11 „[Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonade käitlemise nõuded ja kord](#)“.

Relvaseaduse kohaselt on võimalikud olukorrad, kus sõjarelv ei ole tsiviilkäibes keelatud. See võib tekitada õiguslikku ebaselgust, millises osas on KarS-i § 418² erinorm KarS-i § 418¹ suhtes. Karistusnorm peab olema selge ja arusaadav nii, et adressaat suudaks ennustada, millise tegevuse eest võidakse ta võtta õiguslikult vastutusele. Seetõttu on vaja KarS-i § 418¹ lõikes 1 selgelt välistada „sõjarelva, selle olulise osa ja sõjalise otstarbega laskemoona“ vastutus.

KarS-i 418² koosseisu eesmärk on kehtestada raskem karistus sõjarelvade ebaseaduslikule käitlemisele, kuna viimaste ohtlikkus (raketisüsteemid, suurtükid jne) on suurem muudest tsiviilkäibes keelatud relvadest.

Eelnõu § 3. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Paragrahvis 3 sätestatakse kriminaalmenetluse seadustiku muutmine.

Punktiga 1 täiendatakse KrMS-i § 199 lõike 1 punkti 7 loetelu KarS-i §-ga 418².

Kriminaalmenetluse seadustiku §-s 199 käsitletakse kriminaalmenetlust välistavaid asjaolusid ning selle paragrahvi lõikes 1 on loetletud juhud, millal kriminaalmenetlust ei alustata – selle punkti 7 kohaselt ei alustata kriminaalmenetlust juhul, kui tegemist on karistusseadustiku §-des 414, 415, 418 ja 418¹ sätestatud kuritegudega ning isik loovutab vabatahtlikult ebaseaduslikus valduses oleva tulirelva, lõhkeseadeldise või selle olulise osa, laskemoona või lõhkeaine.

Praegu puudub KrMS-ist viide KarS-i §-le 418², millega saaks välistada kriminaalmenetluse algatamise, kui isik loovutab vabatahtlikult ebaseadusliku sõjarelva, selle olulise osa või

sõjalise otstarbega laskemoona. Seetõttu on tekkinud olukord, kus isik ei ole tsiviilrelva loovutamisel kriminaalkorras vastutav, aga sõjarelva loovutamisel on. Muudatuse eesmärk on täita õiguslünk ning vähendada käibes ja ebaseaduslikus valduses olevate sõjarelvade hulka.

Eelnõuga täiendatakse kriminaalmenetluse alustamist välistavaid asjaolusid selliselt, et hõlmatud oleks ka ebaseadusliku sõjarelva, selle olulise osa või sõjalise otstarbega laskemoona vabatahtlik loovutamine.

Politsei- ja Piirivalveamet korraldab relvade ja laskemoona loovutamise kampaaniat, mille eesmärk on ebaseaduslikud tulirelvad kokku korjata ning hävitusse saata. Ebaseadusliku tulirelva saab vabatahtlikult loovutada ka kampaaniaväliselt. Seega on kavandatava muudatuse eesmärk dekriminaliseerida need juhtumid, kus puudutatud isik saab vabatahtlikult loovutada ebaseaduslikus valduses oleva sõjarelva ilma, et tema suhtes algatataks kriminaalmenetlus.

Kavandatava muudatuse jõustumise järel lõpetatakse menetlus KrMS-i § 199 lõike 1 punkti 7 asjaolude ilmnemise korral vastavalt KrMS-i §-s 200 sätestatule. KrMS-i § 200 kohaselt – kui kohtueelses menetluses ilmneb selle seadustiku §-s 199 nimetatud asjaolu, mis välistab kriminaalmenetluse – lõpetatakse menetlus uurimisasutuse määruse alusel ja prokuratuuri loal või prokuratuuri määrusega.

Eelnõu § 4. Lõhkematerjaliseaduse muutmine

Paragrahviga 4 sätestatakse lõhkematerjaliseaduse muutmine.

Punktiga 1 muudetakse LMS-i § 12 lõike 2 punkti 6, mille eesmärk on kaotada ühe ja sama kontrollieseme puhul topeltlubade taotlemise kohustus.

Kui isikul juba on relvaseaduse kohane tegevusluba ja käitlemiskoha käitamisluba, mis hõlmab ka lõhkematerjali käitlemist, ei peaks ta eraldi taotlema tegevusluba ja käitlemiskoha käitamisluba ka lõhkematerjaliseaduse alusel.

Kehtivate nõuete kohaselt nõutakse lõhkeainet või pürotehnilist ainet sisaldava lahingumoonatootmisega tegelevalt ettevõttelt peale RelvS-is toodud tegevuslubade (tsiviilkäibes lubatud või sõjalise lahingumoonatootmine) ka LMS-i tegevusluba lõhkeaine või pürotehniliste toodete käitlemiseks. Üldjuhul kaasneb moonatootmisega lõhkeaine käitlemine. Seejuures hõlmab sõjalise moonatootmisel tegevusloa kontrolliese suuresti ka LMS-i tegevusloa kontrollieset. Kahe sarnase funktsiooniga tegevusloa nõue ühele ja samale tegevusele ei ole sisuliselt põhjendatud. Selleks et ettevõtjate halduskoormust vähendada, oleks otstarbekas, kui relvaseaduse kohane moonatootmise tegevusluba hõlmaks ka selleks tegevuseks vajamineva lõhkeaine käitlemist.

Punktis 2 muudetakse LMS-i loakohustuse nõuet selliselt, et LMS-i alusel ei pea käitamisluba olema sõjarelva laske- või lahingumoonat käitlemiskohal, millel on relvaseaduse kohane käitlemiskoha käitamisluba. Kuna relvaseaduses ja lõhkematerjaliseaduses on käitamislubade kontrolliesemed sarnased, ei ole vaja nõuda ettevõtjalt kahe loa taotlemist.

Eelnõu § 5. Seaduse jõustumine

Eelnõu §-s 5 sätestatakse seaduse jõustumise aeg, milleks on 2024. aasta 1. juuli.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole vahetult seotud ühegi Euroopa Liidu õigusaktiga.

6. Seaduse mõjud

6.1. Juriidilise isikuga seotud isikute kodakondsusnõue

Sihtrühm: ettevõtjad ning asutused, kes väljastavad lube, teevad taustakontrolli ja usaldusvääruse kontrolli (Politsei- ja Piirivalveamet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Kaitsepolitseiamet).

6.1.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Sotsiaalne mõju on positiivne, kuna kavandatud muudatuse kohaselt antakse suuremale hulgale ettevõtjatele võimalus panustada Eesti kaitsetööstusse. Eelkõige on muudatusega silmas peetud uue kaitsetööstuspargi rajamist ning seoses sellega luuakse juurde uusi töökohti (näiteks võib tekkida täiendav huvi inseneeria, tootmise ja ehituse vastu) ning suureneb huvi kaitsesektori vastu ja teadlikkus sellest.

Tööstusharu arenemisega võib tekkida vajadus valdkondliku koolituse järele, s.t peale tavapärase tehnikahariduse on vaja eriväljaõpet. See omakorda nõuab asjakohase koolituse korraldamist (st nii koolitajad kui ka koolitatavad peavad vastama teatud nõuetele).

Demograafilist mõju kavandatav muudatus ei avalda.

6.1.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Mõju riigi julgeolekule on positiivne – suureneb ettevõtjate arv, kes soovivad kaitsesektoris osaleda.

Juriidilise isikuga seotud isikute kodakondsusnõude muutmine nii, et välistatud oleksid agressorriigid kodanikud, aga mitte Eesti partnerriikide või Eestiga sõbralikes suhetes olevate riikide kodanikud, ei suurenda ohtu riigi julgeolekule. Eesti suhtleb julgeoleku ja riigikaitse küsimustes ning teeb koostööd paljude riikidega, mis ei kuulu NATO-sse ega Euroopa Liitu, sealhulgas Ukraina, Jaapan, Lõuna-Korea, Austraalia, Uus-Meremaa, Iisrael ja Singapur.

Mõju siseturvalisusele on minimaalne, sest taustakontrolli kohustus jääb ettevõtjatel tegevusloa taotlemisel alles ja iga ettevõtjat hinnatakse eraldi, sealjuures võetakse põhjalikult arvesse julgeolekukaalutlusi. See tagab, et ettevõtte juhtkonna, töötajate ja olulise osa omanikud oleksid usaldusväärsed ega ohustaks riigi julgeolekut. Taustakontrolli võib olla kolmandate riikide

puhul raskem teha ja see võib rohkem aega võtta, kuid see ei peaks olema välistav tegur võimaldamaks sõbralike riikide kodanikel tegutseda Eesti kaitsetööstuses.

Mõju välissuhetele on positiivne, sest Eesti ettevõtjad saavad konkureerida rahvusvahelistel hangetel võrdselt teiste välismaiste ettevõtjatega ja see edendab väliskaubandust. Soodsam regulatiivne raamistik aitab Eestisse tuua ka kaitsetööstuse välisinvesteeringuid.

Seega tiheneb muudatuse tulemusena rahvusvaheline koostöö ja sealjuures tekib suurem võimalus elavdada riigisisest majandust.

6.1.3. Mõju majandusele

Mõju majandusele on positiivne. Tugev ja konkurentsivõimeline kaitsetööstus edendab riigi majandust. Sõjarelvade ja laskemoona tootmise võimekus Eestis loob lisavarustuskindluse Eesti riiklikele sõjavarudele. Tekib suurem suutlikkus Eestis kohapeal riigikaitseks vajalikku sõjalist kaupa toota. Koostöövõimalused meie liitlas- ja partnerriikide kaitsetööstusettevõtetega kasvavad. Ettevõtjatele arusaadavad ja selged nõuded, mis täidavad ka riigi julgeoleku eesmärki, aitavad luua kaitsetööstusele soodsa ettevõtluskeskkonna.

VTK analüüsi käigus tehtud uuringust selgus⁶, et on avaldatud soovi tegutseda kõigis relvade ning laske- ja lahingumoonade käitlemist puudutavates valdkondades.

Kaitsetööstussektori müügitulu on alates 2018. aastast, mil see oli 87,2 miljonit eurot, peaaegu kahekordistunud. 2020–2021 oli müügitulu 165–170 miljonit eurot aastas. Eksportikäive moodustab sellest poole, 2021. aastal oli see 82 miljonit eurot. 2022. aastal oli kaitsetööstuse müügitulu 247 miljonit eurot ja eksport 136 miljonit eurot. 2021. aastaga võrreldes on müügitulu kasvanud 52% ja eksport peaaegu 70%.

Paralleelselt seadusemuudatusega planeeritav kaitsetööstuspark edendab eeskätt laskemoona tööstusharu arengut ja loob eeldused innovatsiooniks selles valdkonnas. Alates 2018. aastast on Eestis 11⁷ ettevõtjat saanud relvaseaduse alusel tegevusloa ning ehitavad ümber, remondivad ja hooldavad sõjarelvade ning korraldavad sõjarelvade ja laskemoona vedusid, kuid ei ole ühtegi laskemoona tootjat, kellel oleks oma käitlemiskoht. Tööstuspargis tegutseva ühe-kahe ankurettevõtte kõrval võib tekkida täiendavaid spetsiifilistele toodetele keskenduvald ettevõtteid (näiteks lõhkepeade valmistamine õhuründemoonale).

Tööstusparki mahub hulk ettevõtteid olenevalt nende tootmishoonete vajadusest, käideldavast lõhkeaine kogusest ja tehnoloogiast. Eeldame, et tööstuspargis on näiteks üks suure või keskmise kaliibriga laskemoona tootja, üks väikese kaliibriga laskemoona tootja ja üks lahingumoonade (miinide, laengute) tootja. Suure või keskmise kaliibriga moonade tehase esmane investeering võib olla 50–100 mln €, väikese kaliibri puhul 20 mln € ja miinitehase puhul 10 mln €. Suurt või keskmist kaliibrit tootev ettevõtte võib luua 50–100 töökohta, väikest kaliibrit tootev ettevõtte 50 töökohta ja miinitehas 25 töökohta.

Lisaks 11 olemasolevale tegevusloaga ettevõttele on ette näha, et umbes samas suurusjärgus ettevõtteid võib tekkida juurde. Praegune julgeolekuolukord ja Ukraina sõja järelmid on näidanud, et kaitsetööstus areneb kiiresti ning potentsiaali on uutel lahendustel, mis aitavad

⁶ Advokaadibüroo Sorainen 2023. aasta relvaseaduse VTK raames tehtud analüüs, milles uuriti Eesti, Läti, Soome ja Poola sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonade käitlemist õiguses ja halduspraktikas.

⁷ Vt eelmist punkti.

täpsemini ja kaugemalt sihtmärke tabada, samuti kasutatakse mehitamata platvormidel põhinevaid lahendusi. Kiiresti areneb ka droonitööstus, Eesti tootjad plaanivad arendada nii õhuründemoona kui ka droonipõhiseid relvasüsteeme. Potentsiaalne valdkond on kaugjuhitavad relvasüsteemid, eelkõige nende optroonika, juhtelektroonika ja tarkvara. Lisanduda võib ka relvasüsteemide ja laskemoona vedajaid. Kuna kaitseväge ostab lähema kümne aasta jooksul suures koguses juurde uusi relvasüsteeme ja soomukeid, kasvab vajadus nende ümberehituse, hooldamise ja remondi järele. Sellised teenused on enamasti otstarbekas hankida kodumaistelt pakkujatelt.

6.1.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Kui nende ettevõtjate hulk, kes alustavad sõjarelvade ning lahingu- ja laskemoona tootmist, suureneb, mõjutab see vahetult elu- ja looduskeskkonda, nii nagu lõhkematerjalide ning lahingu- ja laskemoona valmistamisega kaasneb väiksem või suurem mõju keskkonnale. Mõju ulatus ei ole aga suur, kuna iga lõhkeainet käitlev ettevõtja peab arvestama keskkonnaalaseid õigusakte ja taotlema nende alusel keskkonnalube.

6.1.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju konkreetsete riigiasutuste – Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet – korraldusele on väike. Kui juriidilise isikuga seotud isikute kodakondsusnõudeid täpsustatakse nii, et EL-i ja NATO-sse mittekuuluvate riikide kodanikud ei ole automaatselt välistatud ettevõtete osanike ringist ning juhtkonnast, tekib lisatöökoormus seotud isikute taustakontrolliks ja menetlemiseks. Küll aga ei ole ette näha, et NATO- ja EL-i-väliste riikide kodanikega seotud ettevõtteid tekiks Eestisse suurel hulgal. Pigem võib selliseid juriidilisi isikuid olla lähiaastail alla kümne.

Teiselt poolt võib seaduse muutmine nimetatud asutuste töökoormust ka vähendada – kui ettevõtja töötajate isikute ringi, kellele tehakse taustakontrolli, piiritletakse ainult nende isikutega, kellel on juurdepääs sõjarelvadele, laskemoonale või nende osadele, siis ei pruugi tegevusluba väljastaval komisjonil olla vajadust enam nii paljudele inimestele taustakontrolli teha, mis tähendab eelkõige Kaitsepolitseiametile ning Politsei- ja Piirivalveametile teatud töökoormuse vähenemist.

Muudatuste rakendamine ei mõjuta riigi ega kohaliku omavalitsuse eeldatavaid kulusid ega tulusid. Kaitsetööstuse elavdamisega tekib eelduslikult tulu nii ettevõtetele kui ka riigile laekuvate maksudena.

6.2. Ettevõtja töötajatele taustakontrolli tegemine ja tervisekontrolli nõue

Sihtrühm: ettevõtjad ning asutused, kes väljastavad lube ja teevad taustakontrolli.

6.2.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Sotsiaalne ja demograafiline mõju puudub.

6.2.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele puudub.

6.2.3. Mõju majandusele

Mõju on vähene. Taustakontrolli tegemine ainult nendele ettevõtja töötajatele, kes vahetult sõjarelvade, laskemoona, lahingumoonade ja sellega seonduva teabega kokku puutuvad, on ettevõtjale majanduslikult soodsam.

6.2.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Mõju puudub.

6.2.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju on positiivne. Taustakontrolli tegemiseks kuluvate töötundide arv väheneb, kuna arvestatavale hulgale ettevõtjate töötajatele ei pea enam põhjalikku ja intensiivset taustakontrolli tegema. Eelkõige puudutab muudatus Politsei- ja Piirivalveameti ning Kaitsepolitsei ameti tööd, mille maht taustakontrolli tegemise osas kavandatava eelnõu järgi väheneb. Seoses sellega kahaneb ka ettevõtjate ja nende töötajate halduskoormus. Sarnaselt tervises seisundi hindamisele väheneb mõlema poole koormus – ettevõtja töötaja saab enda tervises seisundit tõendada juba olemasoleva kehtiva relvaloal alusel ning teisalt väheneb töötervishoiuarsti tervisekontrolli tegemise töömaht.

6.3. Tegevusloa taotlemine ei ole nõutud, kui sõidukeid, veesõidukeid, õhusõidukeid või muid sarnaseid tooteid valmistav ettevõtja ei käitle sõjarelvi

Sihtrühm: ettevõtjad, kes toodavad nimetatud sõidukeid või muid tooteid, millele on võimalik paigaldada sõjarelv, ent valmistamise käigus sellega kokku ei puutu.

6.3.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Mõju puudub.

6.3.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Mõju puudub.

6.3.3. Mõju majandusele

Ettevõtjatel on võimalik osaleda sõjaväe otstarbeks toodetavate objektide hangetes, ilma et neil oleks vaja relvaseaduse alusel tegevusloa sõjarelvade, laskemoona või lahingumoonade käitlemiseks (nt laevade, droonide vms tootmine). Mõju on marginaalne.

6.3.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Muudatus elukeskkonnale ega loodusele mõju ei avalda.

6.3.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju on positiivne, sest kaob vajadus tegevusloa andmiseks ja menetluse tegemiseks isiku suhtes, kellel seda luba sisuliselt vaja ei lähe. Väheneb töökoormus riigiasutustele, kes tegelevad lubade väljastamise ja taustakontrolliga.

6.4. Sõjarelvade, nende laske- ja lahingumoonade vedu

Sihtrühm: kolmandatest riikidest pärit ettevõtjad, Kaitsevägi, asutused, mis on seotud loamenetluse ja taustakontrolliga.

6.4.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Mõju puudub.

6.4.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Eelnõuga kavandatud muudatus ei too kaasa täiendavaid julgeolekuohte. RelvS-i alusel kehtestatud määruses täpsustatakse, mis tingimustel võib sõjarelvade, nende laskemoona ja lahingumoonade vedusid korraldada. Võimalikud julgeolekuohud maandatakse seeläbi, et veoteenust pakuvad ettevõtjad, kellel ei ole relvaseaduse kohast tegevusluba, peavad teenust osutades tagama, et veosel on Eestis relvastatud eskort. Vajaduse korral saab eskorti osutada ka Kaitsevägi. Mõju välissuhetele on pigem soodustav, kuna lihtsustatakse rahvusvahelist koostööd.

6.4.3. Mõju majandusele

Mõju majandusele on pigem positiivne, kuna välismaiste ettevõtjate poolne teenuse osutamine muutub teatud tingimustel lihtsamaks. Lisaks hõlbustab see liitlaste sõjarelvadega seotud tarneid Eestisse.

6.4.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Mõju puudub.

6.4.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Täiendavat mõju ei kaasne.

6.5. Vastutava spetsialisti kompetentsuse nõue

Sihtrühm: ettevõtjad, puudutatud isikud ehk RelvS-i §-s 83²⁵ nimetatud isikud.

6.5.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Tööstusharu arenemisega võib tekkida vajadus valdkondliku koolituse järele, s.t peale tavapärase tehnikahariduse on vaja eriväljaõpet. See omakorda nõuab asjakohase koolituse korraldamist (st nii koolitajad kui ka koolitatavad peavad vastama teatud nõuetele).

Demograafilist mõju kavandatud eelnõu ei avalda.

6.5.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Mõju puudub.

6.5.3. Mõju majandusele

Mõju puudub.

6.5.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Mõju puudub.

6.5.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Mõju puudub.

6.6. Kriminaalmenetluse alustamist välistava loetelu laiendamine

Sihtrühm: üksikisikud, juriidilised isikud, uurimisasutused, prokuratuur ja kohtud.

6.6.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Sotsiaalne mõju on positiivne, sest üksikisikuid kutsutakse üles loovutama vabatahtlikult sõjarelvi, mis on ebaseaduslikus valduses. Seetõttu võib loota, et käibes olevate ebaseaduslike relvade maht väheneb ja selle üldist mõju võib hinnata positiivseks.

Kuna ebaseadusliku sõjarelva vabatahtlik loovutamine dekriminaliseeritakse, ei teki inimesel hirmu, et tema suhtes võidakse alkatada kriminaalasi selle ebaseadusliku omamise eest, ning eelduslikult suunab see inimesi pigem õiguskuulekalt käituma ja ebaseaduslikus omandis relvad loovutama.

6.6.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Mõju riigi julgeolekule on positiivne, kui väheneb ebaseaduslikus käibes olevate sõjarelvade hulk. Samas võib oletada, et selliseid ebaseaduslikke sõjarelvi palju ei ole ja seetõttu võib mõju hinnata pigem väikeseks. Välissuhetele mõju puudub.

6.6.3. Mõju majandusele

Mõju puudub.

6.6.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Mõju puudub.

6.6.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Uurimisasutuste, prokuratuuri ja kohtute töö eelduslikult väheneb, sest langeb ära vajadus alustada kriminaalmenetlust, kui isik on loovutanud sõjarelva. Mõju riigiasutustele võib hinnata väikeseks. Mõju kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele puudub.

6.7. Dubleeritud loakohustused

Sihtrühm: ettevõtjad, ametiasutused, kes luba väljastavad ja kes tegelevad valdkonna ettevõtjatega.

6.7.1. Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

Ettevõtjate halduskoormus väheneb sarnaselt riigiasutuste töökoormusele, kuna puudub vajadus taotleda sama tegevuse jaoks mitut tegevusluba.

6.7.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Mõju puudub.

6.7.3. Mõju majandusele

Kavandatav muudatus ei too kaasa täiendavat mõju majandusele.

6.7.4. Mõju elukeskkonnale ja loodusele

Mõju elukeskkonnale ja loodusele puudub, sest keskkonnalaad ja nendega kooskõla on nii relvaseaduse kui ka lõhkematerjaliseaduse alusel nõutavad ning topeltloakohustuse kaotamisel jääb keskkonnalaad vajadus alles.

6.7.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Riigiasutuste seisukohast väheneb loamenetlusega tegelevate asutuste töökoormus, sest puudub vajadus kontrollida sisuliselt sama kontrollieset mitu korda. Kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele mõju ei esine.

7. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud ja tulud

Muudatuste rakendamine ei mõjuta riigi ega kohaliku omavalitsuse eeldatavaid kulusid ega tulusid. Relvaseaduse muudatustega võib vähesel määral suureneda nende ettevõtjate arv, kes taotleavad tegevusluba relvade ja laskemoonaga seotud tegevusaladeks, kuid see on marginaalne. Seevastu taustakontrolli maht väheneb, kuna arvestuslikul hulgal ettevõtjate töötajatele ei pea enam põhjalikku ja intensiivset taustakontrolli tegema. Riigiasutuste töökoormus üldiselt kahaneb, sest puudub vajadus taotleda sama tegevuse jaoks mitut tegevusluba.

Karistusseadustikus ja kriminaalmenetluse seadustikus tehtavad muudatused puudutavad eelkõige uurimisasutuste, prokuratuuri ning kohtute tööd, mis eelduslikult väheneb, sest langeb ära vajadus alustada kriminaalmenetlust, kui isik on loovutanud vabatahtlikult ebaseaduslikus omandis oleva tulirelva, mis kvalifitseerub sõjarelva alla.

Kaitsetööstuse elavdamisega tekib tulu nii ettevõtetele kui ka riigile tervikuna.

8. Rakendusaktid

Eelnõu rakendamiseks on vaja koostada järgmised kaitseministri määrused:

1. „Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonaga ning nende oluliste osade täpsustav loetelu“;
2. „Sõjarelvade, sõjalise otstarbega laskemoona ja lahingumoonaga käitlemisega seotud tegevusaladel tegutsemiseks kvalifikatsiooni nõuded ja pädevustunnistuse andmise kord“.

Lisaks on vaja muuta kaitseministri 10. juuli 2018. a määrust nr 11 „Sõjarelvade, laskemoona ja lahingumoonaga käitlemise nõuded ja kord“.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2024. aasta 1. juulil.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud: 15.01.2023

Kehtib kuni: EIS-i esitamiseni

Alus: AvTS-i § 35 lg 2 p 1

Teabevaldaja: Kaitseministeerium

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Siseministeeriumile, Välisministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Justiitsministeeriumile ja Riigikantseleile eelnõude infosüsteemi kaudu ning arvamuse avaldamiseks Kaitseväele, Välisluureametile, Kaitsepolitseiametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile ning Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liidule.